

GÖMÖR-KISHONT

VÁRMEGYEI KÖZLÖNY.

Társadalmi és megyei érdekeket képviselő hetilap. — A Gömörvármegyei községi- és körjegyző-egylet hivatalos lapja.

<p>Szerkesztőség és kiadóhivatal: Tompai Mihály-utca 10. sz. Ide intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden közlemény és levelezés; továbbá előfizetések, hirdetés, nyilttér és egyéb felszólalás. Telefon-szám: 52. Telefon-szám: 52.</p>	<p>Felelős szerkesztő: KOMÁROMY ISTVÁN. Kiadó laptulajdonos: ID. RÁBELY MIKLÓS.</p>	<p>Az előfizetés díja: Egész évre . . . 8 korona. Fél évre . . . 4 korona. Egyes szám ára . . . . . 20 fillér. A hirdetés díja: Egy háromhasábos petsor térfigata . . . 12 fillér. Nyilttér sora . . . . . 40 fillér.</p>
--	---	---

A szerkesztőség kéziratot nem ad vissza, bélyegtelen levelet nem fogad el. — Vidéki levelezőink kéretnek, hogy közleményeiket péntek délig megküldeni sziveskedjenek.
A kiadóhivatal hirdetés és nyilttéri közleményét csak szombat délelőtti 10 óráig fogad el.

Gyermekvédelem.

Hazánkban manapság e kérdéssel sürűn és behatóan foglalkozik az államkormány, egyesek és különösen a jótékony egyesületek. — Köztudomású tény, hogy az amerikai kivándorlás és a sokféle betegségek pusztítása folytán sokat veszít népességünk. Az intentió tehát az, hogy a kit csak lehet megmenteni és a veszteséget más uton pótolni.

Régezte a gyermekvédelemmel nem törődött senki, legfeljebb a büntető jog, midőn a gyermeket elvesztő lelketlen anyákat és az angyalesinálókat büntette.

Ma azonban, midőn már más körülmények is hozzájárulnak ahhoz, hogy népességünk ritkul, magyar emberi anyagunk fogy, és egészséges munkabíró elemünk nagy csoportokban vándorol az új hazába, hol nagy perczent telepedik meg és marad künn örökre; akkor ezen körülmény szőlította leginkább sorompóba illetékes tényezőinket arra, hogy az így megritkított sorokat pótolni kell.

Külföldön, mely sok mindenben meg-

előzött már bennünket, régebbi keletű a gyermekvédelem. Nálunk azonban körülbelül rövid 10 évre tehető az az idő, mely a gyermekvédelmi intézkedéseket a mai keretében megteremtette. Ezen idő alatt is e kérdés érdekében megalkotott törvények és kormányrendeletek sokféle pótlást és átalakítást nyertek és mégis ma sem kielégítő, sőt lehet mondani, bár költséges, még sem eredményre vezető intézkedéseket és alkotásokat tartalmaznak.

Hogy hol van a hiba, azt még ma egészen és pontosan megállapítani nem lehet, mert hiszen mindenre idő és különösen gyakorlat szükségeltetik.

A mi gyermekvédelmünk is a külföld példájára alapított és ez uton fejlesztik. Számolnunk kell azonban azzal a körülménnyel, hogy a mi népünk sem műveltség, sem pedig anyagi téren még nincsen azon a fokon, hol az elismert művelt francziák, angolok vagy németek vannak. Nálunk még sok mindennel küzdeni kell, mely a természet rendje szerint megelőzi a humánus gyermekvédelmet.

Nálunk sokan házasságot kötnek még

mielőtt existenciát szereztek volna; sőt bátran állítjuk, hogy a műveltebb elemek között is sokan vannak olyanok, kik reá sem gondolnak arra házasságkötéskor, hogy vajjon miből fognak megélni és születendő gyermekeiket eltartani. Nem esuda azután, ha meg van a sok gyerek és nincsen miből eltartani.

A sok gyermekkel megáldott napibéres és napszámos osztály küzd a megélhetés gondjaival. Nemcsak az apának, de az anyának is kenyeret kell keresni. Az apa a legtöbb esetben elissza keresményét, az anyára hárul tehát a feladat, hogy gondozatlanul otthon maradt kicsinyeinek betevő falatot vigyen. Az így mindennapi munkára reá kényszerített anya nem képes az anyai kötelességeket sem pontosan teljesíteni. Kicsi gyermeke napról-napra odahaza, a szegényes hájlékban bezárva keservesen sir és éhezik táplálék nélkül. Ehez járul, hogy a gondos nevelés hiányában a kicsinyek a különféle betegségek és rossz táplálkozás következtében pusztulnak és korán kerülnek a temetőbe.

TÁRCZA.

Ha bort iszom.

Ha bort iszom, búra esik a fejem.
Magyar átok, magyar szívvel viselem.
Bánat-malom az én szívem és rajta
A garatot a bor és a könny hajtja.

Ez a vérem: búsulni, ha vigadnak,
Természete a vérbeli magyarnak.
Nem tudok én borral búbajt temetni;
Pedig, mi fáj, beh volna mit teledni!

Ha kiiszom fenéig a boromat,
Odavágom a lelketlen poharat.
S ha én lennék az úr ott a mennybe' fent,
Szertezüznék minden üres szívkebel.

Szeretem én szeretettel, ki szeret.
Odaadom a lelkemet, szívemet.
De kötődöm bú haragjai, ha bántnak
S szeme közé suhintok a világnak.

Ilyen vagyok. Nekem így jó; ki bánja,
Ne szeressen se asszonya se lánya.
Ha meg szeret, magyar szívvel szeressen:
Két karja közt csókja közé temessen.

Telek A. Sándor.

Az ember nemeslevele.

Ista és a rimaszombati kath. olvasókönyvben április 2-án felolvasta: **Horváth Zoltán.**

Fontos dolog még a Häckel törvényében az is, hogy a kérdés más magyarázattal is érthető és világos, nemesak úgy, mint Häckel értelmezi. Ő azt mondja: embrióban az ember kezdete egy sejt, folytatása több sejt, — tehát az embernek a legelső őse egysejtű állat volt, ebből lett többsejtű, aztán gerincestelen, aztán gerinces és így tovább. De a dolog másképen is érthető. Ugy tudniillik, hogy az embriónális fejlődés kezdete természetszerűen a legegyszerűbb, a sok sejt nem jöhet az első pillanatban létre, hanem egy piczike kis sejtecskével kezdődik meg az élet, nem indulhat ki mindjárt egy életant nagyságú hústömegből, azután az egy sejt differenciálódik több részre és lassan lesz hely arra, hogy a tagok és a részek kifejlődjenek. Ugyanez az oka annak is hogy az emberi embrió, mielőtt emberi formát öltene, előbb hasonlít más gerinces állatok embrióihoz. Hogyne hasonlítana, hiszen nincs elég helye még a tej és a végtagok kifejlesztésére! A törzs pedig később is sok hasonlóságot mutat, sőt egy igen derék geológussal megtörtént vagy 150 évvel ezelőtt, hogy az embernagyságú óriás szalamandra esontvázat ősemberének nézte és elnevezte a vízözönben megfult embernek. — Hogyne, hiszen a gerincesek esontváza egy típus szerint alakult, tehát picziny embrió állapotban méginkább hasonlítaniok kell egymáshoz! Ez csak természetes

dolog! De ebből a természetes hasonlatosságból azt a következtetést vonni le, hogy az embernek, mielőtt ember lett, ezeken a fokokon kellett egysejtű állatból kifejlődnie és értelmes emberré lennie: az egy kissé még az álmok országából vett tudomány színét viseli magán! Nem emelhetünk kifogást az ellen, ha Häckelnek ezt a költői gondolatát „biogenetikai elméletnek” nevezik, de „biogenetikai törvénynek” nevezni, ahhoz mégis csak erősen nagyító szemüvegre van szükség.

A mit így Häckel megpróbált elméletileg, költői hasonlatokkal igazolni, azt megpróbálták az ő követői a föld mélyéből vett adatokkal igazolni és bizonyítani. Így a tudomány igen nagyot haladt a geológia kutatásai nyomán és kiderült, hogy a ma élő állati fajok nem mind a teremtés kezdetéről valók, hanem igen sok faj később jött létre, illetőleg régebben voltak több faj magukban egyesítő alakok és ezektől különültek el később a mai fajok. Az azonban, hogy az állatok és növények az egyszerűtől a komplikáltig sorrendben fejlődtek egymásból: korántsem tény, csak pusztán elmélet, amelyet kiki tetszése szerint elfogadhat vagy elvetethet.

Az emberre is ki akarják terjeszteni az evolúció általános koncepcziáját és azért összekötő kapcsokat keresnek az ember és az állatok esontváza között. Mert míg a legfejlettebb gorilla koponyaürege 500 köbcentiméter, addig az épeszü ember koponyaürege 1200—1500 köbcentiméter szokott enni. Itt bizony nagy hézag van testi tekintetben is, a mit valahányszor ki kell tölteni.

Még ez nem elég. De van sok szivtelen, korhely szülő, ki a gyermekét idő előtt — 8—10 éves korban — kilöki a házból az utcára és abból azután elvetemült csavargó lesz, mert sem otthoni, sem pedig iskolai nevelésben nem részesült. Ezekből lesznek a társadalomnak szemetjei, falu rosszai és korán az ivásnak vagy erkölestelen életnek adva magukat, 20—30 év előtt börtönbe vagy a temetőbe kerülnek.

Gondoskodni kellett tehát az államnak, hogy a gyermekek megmentésben és kellő védelemben részesüljenek. Így történt azután, hogy az 1901. évi VIII. és XXI. t. cz., valamint az annak végrehajtása iránt alkotott és kiadott 1/V. c. 1903. évi belügyminiszteri rendelet elhagyatottak nyilvánította azokat a 15 éven alul levő vagyontalan gyermekeket, a kiknek eltartásra és nevelésre köteles és képes hozzátartozói nincsenek, és a kiknek eltartásáról és neveléséről a rokonok, jótévedők, jótékony intézetek vagy egyesületek kellően nem gondoskodnak. Az elhagyatottságot véglegesen a gyámhatóság, vagyis az árvaszékek mondják ki s azután az így gondozásra és nevelésre szorult gyermek vétetik gondozásba és pedig a hivatkozott törvény és rendelet szerint valamely gyermekmenhely kötelekébe utaltatnak és ott tartatnak 15 éves korukig. Az így beutalt gyermekek költségeit 7 éves korig az országos betegápolási alap viseli, 7—15 évig pedig az országos betegápolási alap előlegezi, de az illetőségi községek kötelesek az országos betegápolási alaphoz visszatéríteni.

A gyermekekkel 7 éves koráig tehát nincsen baj, mert az állami menhelyek kötelesek a gyermekekről minden tekintetben gondoskodni.

Most következik azután az illetőségi községekre a nagy sérelem, a midőn 7—15 évig az állam tartja és gondozza terhőkre a gyermekeket: — 15 éves korában pedig szólnak eresztii, épen a legveszedelmesebb kamasz-korban, a lányokat

pedig akkor, midőn a nemi életre ingerlő ösztön és érzelmek ébrednek bennök.

A fiugyermekekből lesz egy munka-kerülő, korhely, mesterségnélküli csavargó; a leányok pedig a bűn lejtőjére kerülnek és tudja mindenki: mi lesz a sorsuk.

Ha e gyermekek valami ipari mesterséget tanultak volna, még lehetne remény kevés perzentjéhez, hogy azt folytatná és illetőségi községében telepedne meg mint cipész, szabó, kovács stb. s a községre csak előnyös lenne. A fennálló rendszer szerint azonban az illetőségi községek hiába fizetik a nagy tartásdíjakat, sőt határozottan előmozdítják a proletárizmust.

Vegyünk már most figyelembe azt a körülményt, hogy különben is szegény községeink mily sok teherrel küzdenek, 3 vagy 4 ilyen gyermek gondozása képes egy község költségvetését és háztartását megrendíteni és a pótdát 100—200 %-ra emelni.

A nagy hiba tehát — hiába takarognók — első sorban meg van a humanus czélu törvényben, azután pedig a községi előljáróságoknak felületességében és könnyelműségében.

Az első hibát már elmondottuk, azt tehát nem kell fejtegetnünk és ismételnünk. A második hibára azonban, mint azt a gyakorlat és a tények igazolják, reá mutatunk: Van egy községben egy odavaló illetőségi szegény cseléd, vagy napszamos család és ennek a családnak van 4 gyermeke, a mely szám a mostani statisztika szerint nem is oly magas. Vagy van a községben egy-két árva gyermek. Mi történik ezekkel? A szegény cseléd és napszamos család megtudja, hogy hiszen a szegény gyermekeket felveszik a menhelybe, mint köznyelven nevezik a lelenczbe, elmennek tehát a jegyző urhoz és a bíróhoz és kéri a teljes vagyontalanságot igazoló bizonyítvány kiadását és az elhagyottá való nyilváníttási eljárás megindítását.

is a színvai barlangban, mikor Herman Ottó sejtései nyomán kutattak.

Ezekről az ősemberokről az a gyanú, hogy emberevők, kannibálok voltak köztük, mert az emberi csontok meg voltak füstölődve, tehát kannibáli lakoma maradványainak tartják.

Franciaországban Chappelle aux Saints község mellett, a Moustier barlangban és Peyronie La Ferassie mellett találtak még régebb emberi maradványt, a harmadkor végéről, tehát a nagy vízözönök előtti korszakból.

Érdekes és fontos dolog, hogy ezekre az emberi csontmaradványokra úgy jöttek rá, hogy előbb kőszerszámokat találtak és az emberi művelődésnek ezek a kezdetleges nyomai sejtették, hogy ott lesz valahol az ősember is, aki ilyen szerszámokat használt.

Jellemző dolog tehát, hogy az embert a szellemi munkája: a találmányosság árulta el.

A legtökéletesebb állat, pl. a gorilla vagy a csimpánz nem készíti magának eszközöket, hanem mindent úgy vesz a természet kezéből, a mint van; míg az ember a természeti tárgyakat: követ, fát kifaragja, esiszolja, tökéletesíti, hogy czéljainak megfelelően. Az emberben tehát, még a kezdetlegesben is van szellem, lélek, a mely találmányos, a mely a természetet igyekszik szolgálatába hajtani és lelke tetszőségével azt fokról-fokra jobban el is éri.

Ez mélyen tisztelt hölgyeim és uraim, a legfőbb különbség állat és ember között és itt akadunk már rá az ősembernek a nemesi levelére, lelkes lényének első bizonyítékaira. Azért innen kell keltezni az ember nemeslevelét, a mi-

A községi előljáróság abban a hitben, hogy ha ezektől, különösen pedig az árva és kóborló gyermekektől szabadul, a községet a közsegélyezéstől menti meg, siettetni fogja e gyermekeknek a menhely kötelekébe való felvételét; az árvaszék, a gyámhatóság pedig a községi bizonyítvány alapján kimondja az elhagyatottságot és a gyermeket a menhely kötelekébe utalja. Egy-két évig, míg a gyermek be nem tölti a 7-ik életévét, a község csak nyugodtan van, midőn azonban bekövetkezik a 7—15. év közötti idő, akkor veszi észre, hogy 3—4 illetőségi gyermeke van a menhelyen s ezek után község most már fizessd a tartásdíjakat.

Távolról sem akarjuk ezzel a községi előljáróságokat a humanizmus útjáról letéríteni, de nagyon sok esetben könnyelműen és felületesen adják meg az alapot az elhagyottak nyilvántartására, s így később aztán a községet nagy anyagi romlásba döntik. Pedig a gyermeket sok esetben könnyebb volna a községi törvény 145. §-a szerint a községben házi gondozásban részesíteni, iskoláztatni és még mesterségre is taníttatni.

Nézetünk szerint tehát ezek a legnagyobb hibák s így a gyermekvédelem a mai keretében először nem eredményes, másodsor pedig sokba kerül. Jövőre tehát több gondot és körültekintést ajánlunk a községi előljáróságoknak. A törvényen és rendeleten változtatni mi nem tudunk, s ezen körülményeknél fogva az állami gyermekmenhelyek szervezete és igazgatása is „ne bántás virág” marad előttünk. Azonban ehhez is van néhány szavunk, melyet ajánlunk az illetékes ténnyezők figyelmébe.

Csak nézzünk széjjel városunk utcáin: Minduntalan szürke ruhába öltözött mezitlábás fiúcskákba botlunk. Menjünk a vasuti állomásra: Gyakran látjuk, hogy a rendőr egy ilyen gyermeket kísér, vagy szökés előtt, vagy szökés után. Ezek az elhagyott gyermekek. És ezek a gyermekek pénzért a legtöbb helyen piszkos,

kor lelkének, gondolkodásának nyomai föltűnnek.

De hát beszélnek még valami átmeneti lényről ősmajom és ősember között!

Nézzünk a szemébe annak is!

Dubois, holland szolgálatban álló francia orvos 1892-ben Jáva szigetén talált régi diluviális rétegekben egy koponyadarabot, később távolabb onnan talált egy czombesontot, meg egy fogat.

A koponyadarabot megpróbálta rajzban egészíteni és így neki az fejletlenebbnek látszott, mint a mai emberi koponyák. A fogat, meg a czombdarabot egyszerűen kinevezte az illető koponyadarabhoz tartozó csontoknak, pedig azokat nem egy helyen és nem egy időben találta. Ilyen önkényes eljárással sikerült neki egy összekötő kapocs — missing links — előállítását az ősember és az ősmajom közt s el is nevezték jávai majom-embernek, latinul: *Pithecanthropus erectus*.

A tudósok azonban nem valami egyhanguan siettek elfogadni Dubois következtetéseit, hanem mindjárt meglátszott: ki a darvinista, ki nem az? Három pártra szakadtak a dolog megítélésében: volt aki elfogadta Dubois következtetéseit, de igen tekintélyes és nagy tudományú férfiak nem fogadták el és azt sem ismerték el, hogy a koponya és a czombesont egy lénynek a csontjai volnának, hanem a koponyadarabot emberinek tartják, míg a czombesontot csimpánzféle majom csontjának itélik. Így ez az átmeneti vagy összekötő kapocs a kevésbé sikerült kísérletek közé sorozható és a jávai

az erkölestelenségtől bemoeszkolt és a pálinkától gőzölgő odukban züllött, veszedő, verekedő családoknál vannak elhelyezve, mint nevelő szülőknél. No hát megbotránkozás nélkül lehetetlen szemet hunyni ez állapotok felett, s ha így nevelik az állam és a községek pénzén a gyermekeket, akkor e humánus intézményt határozottan el kell itélnünk.

Hogy ne mondhassa senki, miszerint valótlan állítunk, menjen ki bárki a se regbe, hol napirenden van a verekedés nemcsak a családi otthonban, de az utcán és a tamástali hidon; és hever a részeg ember lépten-nyomon, szezek között találja otthon a lelenez gyermekeket, a szürkeruhás 8—12 éves fiukat az ember, igazat fognak nekünk adni, midőn e felett az állapotok felett erős kritikát gyakorlunk. Arról nem is beszélünk, hogy a gyermekeket éheztetik és verik s bizonyára ezért szökdösnek.

Ilyen állami gyermeknevelésből nem kérünk, s kérjük a gyermekeket mielőbb jó, tisztességes családoknál elhelyezni és szigorú vizsgálatokat és felügyeletet gyakorolni.

Széljegyzetek.

Valóban ugyan, hogy a nyelv és írók között bizonyos tekintetű különböztetést lehet és kell is tenni. Lehet beszélni a nemzet nyelvéről és bizonyos emberek stílusáról. Ha ezt a kis különböztetést nem engedjük meg, akkor minden író nyelvezete eo ipso azonos volna azzal a nyelvvel, melyen ír. Így azután minden író nyelvezete olyan foku elbírálás alá is esnék mint maga a nyelv, a miből józanul csak azt a következtetést lehetne levonni, hogy minden nép minden íróját olyan foku becsülés illet, a mennyire valamilyen nép a nyelvét becsüli. Ebből azután az is következne, hogy a nyelv, mint egy népben élő eszményiség és az írók közti szoros azonság révén, az írók nyelve csak a nemzeti nyelv szempontjából bírálható el s pl. Hazafi Verai Jánosra ráolvasott sujtó kritika magát a magyar nyelvet is sértené!

Pedig nem így áll, sőt fordítva igaz a dolog. Ha az előbbi különböztetést elfogadjuk, mint el is kell fogadni, akkor beszélhetünk nemzeti nyelvről és írók stílusáról. Epen e különböztetést engedi ezt meg s így válik lehetővé,

majomembert a tulságos fantázia szülőitei közé iktathatjuk, a való világban nem adhatunk neki helyet.

Megjegyezzük azonban, hogy egyáltalában nem jönnénk zavarba, ha valaki valaha, valahol ilyen közbülső vagy átmeneti lényt valóban felfedezne az ősember és az ősmajom közt, mert ebben az esetben is kizárólag a testről, a test fejlődéséről, evolúciójáról lehetne szó és ez olyan értelemben, mint azt Mivart filozófiai alapon kitejti, nem érinti a lelket, nem törli le az embernek Isten kezéből származó nemes levélét. *Csak abból nem enged a mi filozófiánk egy betűt sem, hogy a lélek Istennek különálló teremtése és ebben van az isteni képmás.* — Az, hogy az Isten az emberi testet vörös agyagból alkotta-e egy pillanat alatt, vagy pedig ez az emberi test fokozatos fejlődés útján állott elő állati testből: az a dolog lényegére nézve teljesen mindegy, nem változtat a dolgon semmit! Mert az állati test is hasonló alkotó elemekből van összetéve, mint a föld anyaga: hogy tehát az ember teremtése alkalmával honnan lett a test? az nem lényeges dolog. Hanem az a kérdésben a főpont, az a dolog veleje, hogy honnan eredt az emberi lélek? Pedig ez a lélek nincs ott a legfejlettebb majomban és ott van ez az értelmes, gondolkodó lélek a legeslegelső meztelen emberben, aki állati bőrrrel takarja be a testét és durva kőből tud magának szerszámot csiszolni.

Ezt a lelket, ezt az értelmes, gondolkodó lelket vindikáljuk a külön teremtési cselekvény

hogy rajongok egy nemzet nyelveért, de elítélek egy író, a ki e nemzet nyelvén írt s így érem el azt is, hogy az íróra rótt kedvezőtlen kritika által magát a nyelvet magasztosított föl, ha egy avatatlan szószátyárt kizavarok a feltéve őrzött nyelv szentélyéből.

A nyelv maga egy nemzet drága kincse. Tapasztaljuk a folyton felszinen uszó nemzeti-ségi kérdéseknél is, hogy mennyire sajátjává válik valamilyen népnek a nyelv. Azt kell mondani, hogy a nyelvvel születünk és halunk; vele ébredünk és alszunk. Ebben van az életünk: anyánk legelső csókja és életünk utolsó lehellete. Nem csoda tehát, ha szeretjük és tiszteletreméltó, aki sikra száll érte . . .

Az is bizonyos, hogy a nyelv, mint a népek közt élő, eleven valami, fejlődésképes és halad a tökéletes felé. A nyelvnek, mint minden eszményiségnek, utja a népek életében, a kálvária útja. A kezdet tökéletlenségével küzdi föl magát arra a magaslatra, ahol elhangozhatik a bevégezethez szankeziója, hogy: „beteljesedett”!

E részben ismeretesek irodalomtörténetünk különböző korszakai, melyek hűen számolnak be a magyar nyelv fejlődéséről. Nem is kell semmitéle erőszakos hasonlatokhoz fordulni, hogy belássuk, miszerint a nemzet hálájára tarthatnak igényt azok, a kik a nyelvet a tökély felé vitték. Minden fázis meg van őrizve, mely új utakat jelölt és minden korszak meg van dícsőítve, mely ez utakon nagyszerű eredményeket ért el.

Ez utjelző állomásokra tökéletesen igaz, hogy van hasonlóság más téreken tett és elért eredményekkel. Teljesen igaz, hogy az első lomha lokomotívot nem ítéhetjük el azért, mert most gyorsvonatokon nyargalunk. A gőzhajó föltalálójának sem kell gondolkodó elme előtt pirulnia csak azért, mert mostan Dreadnoughtok szelnek a főszegek tenger játszó és az emberi ész előtt tovairamuló hullámaival.

Sőt e tekintetben még tovább megyek és azt mondom, hogy az ilyen nagyszerű eredményekre törő munkáknál nemcsak a zseni, a korszakalkotó föltaláló iránt vagyok elismeréssel, hanem megbecsülöm azt a szurtos inast is, aki a tujtató tüzet élesíti és parolázom még azzal a mesterrel is, aki fütty szó mellett verdesi bele a szöget a hajó oldalába . . .

Ezeknek tehát békét hagyok. Nem is bánom őket. Haragom, méltatlankodásom csak ott kezdődik, a hol a kishitűség, kontárkodás alacsony munkája folyik. Akkor jogos a tiltakozásom, ha látom, hogy az eszmét keresztre feszítik, a korszakalkotó hőst máglyára viszik, vagy pedig témánkhoz térve, ha a fűzfapóéta a nyelv révén föltalalódik a Parnasszus tetejére . . .

Térjünk most át megkülönböztetésünk második részéhez és szóljunk specialiter az *egy*

számára nemcsak vallási, de filozófiai alapon. Mert azt valljuk a józan ésszel, a józan gondolkodással megegyeztethetőnek, hogy ha valahol előbb nem volt meg egy lényeges tehetség, az ott önmagától, felsőbb beavatkozás nélkül meg nem jelenhetett, mert semmiből semmi sem lesz, csak úgy, ha egy feltétlen hatalom létrehoz valamit a semmi helyére. A tökéletes majomnál hiányzik az értelmes, gondolkodó lélek, minden tehetsége az utánzásban merül ki: míg a legtökéletlenebb embernél meg van az értelmes lélek csirája és az belőle kitejleszhető.

Ez az értelmes, gondolkodó lélek az a lényeges tehetség, ami az embert jellemzi és megvolt úgy az első embernél, mint megvan a ma született csecsemőnél, sőt volt eset rá, hogy született vak és süketnéma embereknél ki tudták fejleszteni sok türelemmel az értelmet és a gondolatot. Arra meg, hogy a vad népek művelődésre képesek: számtalan példa van. Magam is beszéltem egy fekete négerrel a legmagasabb filozófiai fogalmakról. Ez az értelmes lélek az embert egy fejjel kimagasítja az állatok közül és az embert a föld urává teszi. Ezt az értelmes lelket az ember csak ott szerezhette, a hol ilyen értelmes lélek van, a hol hasonló értelmes lélek a hatalom teljességében virágzik. Onnan szerezte az ember, attól a felsőbb hatalomtól kapta, a kit a vallások Isten néven neveznek. Ezért mondjuk, hogy az értelmes lélek az embernek nemeslevele, mert ez kiemeli őt a föld porából, ki a földnek minden teremtménye fölé.

írókról! Az író fölfogásával, irányával, stílusával a *kréka* tárgya. És pedig a nyelv érdekében, mivel a nyelvnek épen az író használhat, vagy ártat a legtöbbet. Ha ezt a kitélet nem engedjük meg, akkor nincs könnyebb, mint bármilyen író a nyelv szent nevében megvédeni!

Pedig irodalomtörténelmünk a nyelvvédelem terén épen a kitélet jegyében folyt le! E tekintetben a történelem a legrészlegesebb és leg-tiszteletreméltóbb küzdelmet mutatja. Gondoljunk csak *Kazinczyra*, a nagyevű lelkes maecénásra, aki boldogan szoritja keblére azokat, akik az általa annyira dédelgetett nyelvet előbbre vitték. Gondoljunk (csak a kettőt említve) *Gyulaira*, ak kiméletlen szatírával üldözte azokat, akik a nyelvet kátyuba kergették.

És ez a nyelvvédelem még ma is folyik. Még pedig jogosan! A *Magyar Nyelvről* az Akadémia patronátusa alatt a legújabb időkig udvös munkát végzett. Ezt teszi a *Magyar Nyelv* is. Mert ha valamikor, úgy épen ma van erre szükség, s mikor csaknem minden bokorban ül egy-egy sicsérgő tülemile és minden száraz ágon egy-egy krákgó varju . . .

Ezzel elérkeztünk az „új modern magyar lírához.” Szó sincs róla, vannak ma is költők. Ezek midőn a nyelvnek tesznek szolgálatot, gondolati, formai szépségük révén az írók rangsorába kerülnek. De az is tagadhatatlan, hogy van sok avatatlan „író”, akik frázisokon nyargalnak, így a nyelv szépségét, de tekintélyét is rongják. Az előbbieknél elismerés és hála, az utóbbiaknak sujtó kritika a sorsa!

„Az új modern magyar stílus” tehát nem a nyelv tradícióival, modernül mondva: evolúciójával nem számoló kitélet, hanem épen megbélyegzése annak a másoktól választott czégernek, mely „az új modernség” égíste alá vonul és ennek nevében képzel jogot annak az iránynak, mely irodalomnak nevezi a frázist és elismerést kíván akkor is a modernség nevében, ha ez irány a nemzeti érzést sérti, vagy pedig épen a magyar nyelvvel támadja meg a magyar nemzeti érzéseit!!

Igy azután nem szabad méltatlankodni, ha *Horváth János* a *Magyar Nyelv* 1911. febr. számában a *Nyugat* stílusát vizsgálva „Ignotus, Lukács György, Szomori Dezső és br. Hatvani Lajos műveiből oldalszámra idézi az idétlen koresemagarság ijesztő példáit”. Így azon sem lehet csodálkozni, ha ugyancsak ő egy más helyen franziáskodásról vádolja *Adyt* és társait, akiknek „Párizs a Bakonya és jellemvonása a gögös nemzetköziség, ostorozása annak, a mi magyar.” Kimutatja, hogy a magyar nyelvvel vetkőztetik a nemzeti érzést, sőt nem egy helyen le is szölik.

Álljon csak példának *Oláh Gábor* verse:

Hihetjük-e azt, hogy ez az értelmes, gondolkodó lélek annyira a testhez van kötve, hogy a test nélkül nem létezhetik és a testtel együtt megszűnik? Epen nem, sőt minden következtetés az ellenkezőre utal bennünket, arra t. i. hogy az értelmes lélek külön teremtés tárgya lévén, Istennel magasabb összeköttetésre lévén képe: megvan néki az a tulajdonsága is, hogy halhatatlan, mint maga az Isten. Mert mi a halál? Nem egyéb, mint szétbomlás alkotó elemekre; ámde a léleknek nincsenek alkotó elemei, a lélek egyszerű lény, tehát nem bomolhat szét, nem oszolhat föl.

A jólétnek, az élet örömeinek egyenlőtlen beosztása a földön, a mi lelkünknek itt a földön kielégíthetetlen kívánságai arra utalnak bennünkre, hogy létünk túlyomó nagyobb része egy másik, igazságosabb világba van áthelyezve, a hol kiegyenlítést nyer, a mi itt egyenlőtlen volt és kielégítésben részesül a léleknek itt a földön éléretetlen vágya. Ne higyük azt, hogy a mi lelkünk egészen be van hálózva öt-hat rőnyi idegszál korlátai közé és itt éli le egész életét; tulajdonképeni és nemesebb élete csak azután kezdődik majd, ha az öt-hat rőnyi idegszál hálózattól kibontakozik és szabadon röpül arra, a merre örökkévaló vágyai vonzzák.

Vigasztaló tudat ez mindnyájunknak itt a földi életben és sok nemeslelkű, erényes cselekedetnek forrása, ha tudjuk, érezzük, hogy nem vagyunk egészen leláncolva a földi rögökhöz és egy jobb, igazabb életben újra találkozunk szeretteinknek átköltözött lelkeivel.

Magyarok sötét igét mondok néktek,
Ez legyen éjszakátokban szövétnék.
Mi az életet eljátszottuk régen,
Nevünk fölírva a halál könyvében . . .
Mert hízunk s legeltünk meződön
Világ! — Ezért levágnak amaz őszön.
Nem futottunk-láradtunk, nem tanultunk,
Füzesek árnyán kérődzve kinyultunk,
Lelkünk befásult. Szép állati módra
Csak imbi jártunk a sebes folyókra.
És ittuk a telejtést jaj — magunknak,
Mig pásztoraink végkép meg nem untak.
Vágóhidra terelnek és levágnak,
Csak vastag bőrünk marad e világnak.

Ady meg így is énekel:

Uram az én rögöm magyar rög,
Meddő, *kisajtól!* (?) Mit akar
A te nagy mámor — biztatásod?
Mit ér bor és véráldomásod?
Mit ér az ember, ha magyar? (Az ős kaján.)

Már most kérem tegyük föl, hogy e két verset bírálom alá veszem. Akkor azon irányzat neve alatt bírálok meg őket a melyhez tartoznak. De ezzel nincsen leszólván maga az irányzat, sem ez irány számottevő része, hanem csak ennek neve miatt szereplő selejtes elem, ez irányzatnak ferde kinövése.

Igy értem meg, hogy Horváth János „Ady és a legujabb magyar líra” cz. művében kemény bírálom alá veszi a Nyugat költőit az előbbiekhöz hasonló szellemű szinte hemzseggő költeményeik miatt. De azért nem hiszem, hogy ő tüzet okádó sárkányává válnék, ha a „modern lírára” gondol. Mert vannak a modern lírának is nagy költői.

Igy értem, hogy Kákosi Jenő Oláh fönti versére azt írja: „mily remeket kell ennek az embernek a magyar nemzet számára alkotnia, hogy ezt a rettenetes, lelketlen verset expialja” ??? De azért a modern líra megmaradhat és nagyokat művelhet, bár az igaz, hogy felelős azért, ha vérszívó elemeket táplál a testén.

Igy értem azt is, hogy az *Élet* nem gondol a nyelv ellen elkövetett fölségsértés vádjára, mikor a modern líra szóhalmazó körtüneteit így aposztrofálja:

Bús mosolyok, zöld sötétség,
Téli bánat, téli vétség.
Téli bánat, téli kétség,
Vigyázok, hogy meg ne értsék.
Néha sirok, néha fájok,
Néha értelemre vágyok.
Néha Tályog, néha Vályog.
Pont. Schluss. Jó napot kívánok.

Továbbá:

Fekete földön fekete ácsok
Fekete fából fekete rácsot
Faragnak.
Fekete erdőn fekete bánat,
Fekete télen feketén támad
Keserűn.
Fekete rímek, fekete rémek,
Fekete minden fekete ének.
Nincs tovább.

(A szíves olvasónak eláruljuk, hogy e példán fölbuzdulva, a széljegyzetek is énekeltek egyszer így:

Holdvilág csóktól leszakadt gombom,
Ne télj, van még tereád is gondom
G'lambom . . . stb.)

Mindezek után pedig a széljegyzetek talán nem lépik át a szerénység határát, ha pirulás nélkül beismerik, hogy vagy kétszer meg merték tárnadni az új magyar líra alatt szereplő fráziskodást . . .

Igaz?

Közművelődési egyesület gyűlése.

A gömörmegyei magyar közművelődési egyesület ez évi közgyűlése f. hó 8-án d. u. 3 órakor tartotta meg Fáy Gyula elnöklété alatt a vármegyeház kistermében. A közgyűlés iránt kevesen érdeklődtek s főformán csak azok jelentek meg, a kik az egyesület működését irányítják. Bornemisza László főispán, b. Hámos László, Váry János titkár, Mihálik Dezső, Kubinyi Géza, Szakall Vince, Pogány István, dr. Veress Samu, Bobók Tivadar, Bornemisza Elemér, Szemann Endre alelnök, dr. Kovács László, dr. Wallentinyi Dezső stb. Az elnöki megnyitó

után Váry János felolvasta gondosan szerkesztett titkári jelentését, melyben az egyesület 25 éves fennállásának főbb mozzanatait foglalta össze. A közgyűlés a titkári munkálattal elismerését fejezte ki s a jelentést egész terjedelmében az egyesület évkönyvében közreadni határozta. Ezután elfogadta a közgyűlés azt a javaslatot, melyet Mihálik Dezső terjesztett be a néhai Latinák-féle százezer koronás alapítvány kamatainak felhasználása tárgyában, egyúttal elismerését fejezte ki a javaslattevőnek is gondos és körültekintő munkálataért. Végül a jövő évi költségvetés állapotát meg azon javaslat alapján, melyet a számvizsgáló bizottság terjesztett a közgyűlés elé. A közművelődési egyesület törzsjövedelmének legjelentékenyebb részét ezúttal is az óvodák és gyermekmenedékhelyek fenntartására fordítja, — míg a Latinák-féle alap kamatai a régi ratkói járás községeinek jut a magyar nemzeti eszme ápolásának céljaira. E nagyszerű alapítvány egyszerre megkészszerzte az egyesület vagyonát s ez által rendkívüli súlyt adott annak a munkásságnak, melyet az egyesület kifejt, — mert lehetővé tette azt, hogy néhány község jövőre rendes tanítót s megfelelő iskolaépületet nyerjen.

A közgyűlés kimagasló mozzanata volt a Váry János titkári jelentése, melynek elején lendületes szép reflexiók keretében tekint vissza a közművelődési egyesületek alakulására és működésére, a magyar nyelv ténnyeljárására a nemzetiségi exponált vidékeken. Óvodák, iskolák, olvasóköri stb. segélyezésére, nyári menhelyek létesítésére 88066 koronát áldozott az egyesület a negyed század alatt. Szontagh Bertalanról, Török Bálintról és Groó Vilmosról, az alapítókról kegyelettel emlékszik meg a jelentés, s a legutóbb elhunyt: Baksay István, Engel Adolf, Fáy László, Golda János, Kubinyi Aladár, Szontagh Pál és Ternyei János emlékét is megörökíti. Jelenti a titkár, hogy a Mikszáth Kálmán ünneplésén Borbély Lajos és Marton János, a Lőrinczy György ünneplésén dr. Veress Samu képviselte az egyesületet. A nemzeti kaszinó alapítványának 100 koronára kiegészített kamatát Mészáros Gyula murányaljai róm. kath. tanítónak ítélte oda a bizottság a magyar nyelv sikeres tanításáért; Abonyi Pál 2 darab 10 koronás jutalmódija 2 ratkói és 2 sajórédei VI. oszt. növendék közt osztott el; a jolsvatapolczai és miglész-patakai ev. egyházaknak 100 darab magyar egyházi énekes könyvet adományozott az egyesület.

A fűrészi óvoda épületét az egyesület 6000 korona költséggel megfelelően átalakítja s a község az átalakítási költségeket vissza fogja részletekben fizetni. Az építkezéshez Borbély Lajos, a rimamurányi vasmű r.-t. vezérigazgatója jelentékeny áldozattal hozzájárul.

Az eddig fenntartott óvodákról és menhelyekről jelenti a titkár, hogy a cserencsényibe 27, gömörvárosiba 76, murányaljaiba 56, murány-hosszuréti 76, ratkói 49, rimabrézói 26, rimaréhói 23 növendék, összesen 333 járt, a cseresepi menhelynek 25, a fazekaszaluzsányinak 60, felsőpokrógyinak 31, nagyszuhainak 20, nyustyainak 95, összesen 231 növendéke volt, összesen tehát 564 gyermek gondoztatott.

Alapítványát a rimamurányi ez évben 1000 koronával, immár 14000 koronára növelte, Borbély Lajos 2700 koronás alapítványát 2900 koronára emelte ez évben. Adományképen 320 korona folyt be.

A számvizsgáló bizottság jelentése szerint 1910-ben 16393 korona 79 fillér volt a bevétel, a kiadás: 15766 korona 53 fillér, maradvány: 627 korona 26 fillér. Értékbevétel volt 129486 korona 26 fillér, kiadás 5802 korona 09 fillér, maradvány 123684 korona 17 fillér. Vagyon 1910. december 31-én 219211 korona 43 fillér. — A bizottság javaslata alapján Istók József pénztárosnak a felmentvény elismerés mellett megadatott.

A közök működéséről csak Molnár József a rimaszombati és dr. Széleányi Jenő a nyustyairól referált.

Olvasóinkhoz. Tisztelettel felkérjük lapunk mindazon olvasóit, kik még az előfizetést meg nem ujtották, avagy hátralékaikat ki nem egyenlítették, hogy úgy az előfizetést megújítani, mint a hátralékos előfizetést kiegyenlíteni szíveskedjenek. Tisztelettel

a „GÖMÖR-KISHONT” kiadóhivatala.

A „Gömör-Kishont” Tek. Szerkesztőjének
Rimaszombat.*

Tisztelt barátom!

Kérlek alásan, hogy lapod legközelebbi számában a következő soraimat felvenni szíveskedjél:

„Karlsbadi utamat közvetlen megelőző időben több és számottevő barátaim utján jött értesemre, hogy vármegyénkben oly hir kering, mintha alispáni állásomat egy más, magasabb állással óhajtanám elcserélni.

Ezen — úgy látszik nagyobb körzetben elterjedt — hirrel szemben a leghatározottabb nyíltsággal kijelentem, hogy ez nekem szándékomban nincs; ily irányban semminemű lépést nem tettem; — sőt ellenkezőleg, a vármegye közönségének osztatlan bizalmából nyert jelenlegi tisztai állásomat továbbra is megtartani, s állásomból folyó kötelességeimnek lelkiismeretes teljesítésével a közbizalmat meghálálni is óhajtom; — sőt ezt cselekedni fértias kötelességemnek ösmerem.”

Kérésem ismétlésével maradok

őszinte hived:

Karlsbad, 1911. május hó 11.

Lukács Géza,
alispán.

* Vármegyénk köztisztviselőiben és szeretetben álló alispánjától Karlsbadból — hol jelenleg fürdő kurán tartózkodik — vettük e levelet, melyet egész terjedelmében közlünk. Szerk.

Hírek és vegyesek.

A bolgár király: Ferdinánd mult héten Murányban tartózkodott s innen automobilján Budapestre utazott. Nehány órai pihenő után folytatta útját a bolgár király Szófia felé.

Személyi hir. Gyürky Pál helybeli ág. ev. főesperes f. hó 10-én Budapestre utazott és részt vett az ág. ev. egyetemes nyugdíjintézet vezetőségének ülésén.

Kinevezés. A király Marton István korona uradalmi intézőt, mint örömmel értesülünk — jószágtelügyelővé nevezte ki. A hivatali pályán szépen haladó férfiú — kit családi összeköttetései révén méltán mondhatunk a magunkénak — a koronauradalmak tisztviselő karában tekintélyes állást tölt be s évek óta a palánkai uradalom tisztai létszámába van beosztva.

Hivatal vizsgálat. Kolbay Sándor kir. törvényszéki elnök és d. Mészáros István kir. vezető ügyész f. hó 9-én kezdték meg a szokásos éves vizsgálatokat a vármegye területén tekvő kir. járásbíróknál. A jelzett napon a nagyrőcei kir. járásbírósnál kezdték a vizsgálatot. Tegnap haza érkeztek, a holnapi napon pedig a rozsnói kir. járásbírósnál folytatják.

Erettségi kormányképviselő. A vallás- és közoktatásügyi miniszter az idei érettségi vizsgálatokhoz kormányképviselőül a helybeli egyesült prot. főgimnáziumhoz dr. Kérészy Zoltán kassai jogakadémiai igazgatót, a rozsnói ág. ev. főgimnáziumhoz pedig dr. Hornyánszky Gyula egyetemi magán- és budapesti I. ker. áll. főgimnáziumi tanárt küldte ki.

Tanfelügyelőségi áthelyezések. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Lőrinczy György komárommegyei kir. tanfelügyelőt a székestővárosi kir. tanfelügyelőséghez, a nálunk segédtanfelügyelőként működött Jánossy Gyula mosonmegyei kir. tanfelügyelőt a nyitramegyei, s a szintén itt működött Druisner György nagy-küküllőmegyei kir. tanfelügyelőt a máramosmegyei kir. tanfelügyelőség vezetőjeként áthelyezte.

Ügyvédi szövetség. A magyarországi ügyvédek országos szövetsége e héten tartotta Budapesten kongresszusát, melyen a választmány vidéki tagjai sorába Gömörvármegyéből Molnár József itteni ügyvédet választották be.

Katonai kinevezés. Lapunk mult számából a katonai előléptetések közlésekor tévedésből kimaradt az, hogy a király Perczel Dénes őrnagyot, a debreczeni mentelep parancsnokát alezredessé léptette elő. A hir nálunk, hol a kedves modoru, előzékeny parancsnokot jól ismerik, megyszerte őszinte örömet keltett.

Eljegyzés. Bednarik István velkenyei tanító leányát: Piroskát eljegyezte Stubendeck Alajos rimaszécsi róm. kath. tanító.

Házasság. F. hó 7-én tartotta esküvőjét a helybeli róm. kath. templomban *Geisbacher* György budapesti kereskedelmi alkalmazott — a Szénássy czég kirakattrendezője — *Lóska* Ilonka helybeli jóhírű varrónővel.

Ezüst lakodalom. Tigerman Adolf helybeli jóhírű arany- és ezüstműves és neje mult szombaton szük családi körben ünnepelték házasságuk negyedszázados évfordulóját. Ez alkalommal közelből és távolból érkező üdvözetekkel és jókívánásokkal halmozták el a tisztességes körben közbecsülésnek örvendő jubiláns házaspárt.

Fehérkereszt gyűlés. A gömörmezei fehér-kereszt egyesület f. hó 8-án tartotta éves rendes közgyűlését a vármegyeházán *Lukács* Gézáé és *Br. Hámos* László nyug. főispán társelnökök elnöklete alatt. A gyűlés igen látogatott volt s azon jelen voltak: *Kern* Adolfné és *dr. Baksay* Dezsőné alelnökök, továbbá: özv. *Bernáth* Gyuláné, *Bornemisza* László főispán, *dr. Baksay* Dezső, özv. *Csüder* Antalné, *dr. Gyürky* Pálné, *Illés* Ilona, *Kaisler* Aglaja és *Mara*, *dr. Kovács* László polgármester, *dr. Kálniczky* Gézáé, *dr. Kálniczky* Géza törvényszéki bíró, *Kolbay* Sándorné törvényszéki elnök, *dr. Krausz* Gyuláné, *Kerekes* Dezsőné, *Kern* Adolf, *Lengyel* Iván, *dr. Löcherer* Tamásné, *dr. Lichtschein* Adolfné, *Lévai* Izsóné, *Lukács* Margitka, özv. *dr. Mari* kocszky Istvánné, a jótékony nőegyesület igazgatója, *dr. Meskó* Miklósné, *dr. Mészáros* Istvánné kir. ügyésznő, *Mihalik* Dezső, *Ragályi* Gyuláné, *Szakall* Vinczéné, *Szakall* Andorné, *Szémann* Endre, *dr. Zehery* Istvánné, *Tóth* Béláné, *dr. Wallentinyi* Dezsőné, *dr. Löcherer* Tamás igazgató főorvos, *Eperjessy* József pénztárnok és *Komáromy* István titkár. A szép keretben lefolyt közgyűlést *Lukács* Gézáé társelnök nyitotta meg szívélyes üdvözlő szép szavakkal. Ezután az igazgató-főorvos olvasta fel az egylet évi jelentését, melynek kezdetén találó értékes szép szavakban emlékezik meg az egylet buzgó elnökéről báró *Hámos* Lászlóról, ki a f. évben ő Felsége által a bárói rangra emeltetett. A jelentést a közgyűlés határozatához képest jövő számunkban egész terjedelmében fogjuk hozni. — *Br. Hámos* László társelnök melegen üdvözlöi *dr. Löcherer* Tamás igazgató-főorvost, kit a humanizmus terén kifejtett buzgó szolgálatai megjutalmazásául ő felsége a magyar nemességgel tüntette ki. — Majd választmányi tagokul megválasztottak: *Kerekes* Dezsőné, *dr. Kálniczky* Gézáé, *dr. Krausz* Gyuláné, *dr. Mészáros* Istvánné, *Ragályi* Gyuláné, *Szakall* Andrásné és *dr. Wallentinyi* Dezsőné. A gyűlést *Lukács* Gézáé társelnök szép és köszönő szavakkal zárta be. Bővebben a jelentés közlésével jövő számunkban fogunk referálni.

Meghívó templomi hangversenyre. A Rimaszombati Református Egyház 1911. május hó 18-án, délután 5 órakor, saját templomában, a felállítandó Országos Lelkészi Árva-ház javára, elsőrangú művészi erő, u. m. *Dégel* Frigyes európai híri orgonaművész; *Kolbay* Sándorné, *Kallós* Jenőné urasszonyok, *Szűcs* György s a rimaszombati vegyes daloskör közreműködésével orgona-hangversenyt rendez, melyre Rimaszombat és vidéke közönségét, vallásfelekezeti különbség nélkül, tisztelettel meghívja a ref. egyház előjárósága. — Belépődíj: személyenkint 2 és 1 korona. Diákjegy 50 fillér. Jegyek előre válthatók *Lévai* Izsó könyvkereskedésében. A templomajtóban jegyárutás nem lesz. Műsort minden belépő ingyen kap. Felülfizetéseket köszönettel fogadunk s nyilvánosan nyugtatunk.

Halálozás. Városunk iparosai sorából ismét kidőlt egy munkás, szorgalmas és általában becsülésnek örvendett férfi. *Sulik* Andor helybeli szabó iparos, hat hétig tartó betegség után, élte javában: 45 éves korában f. hó 9-én elhunyt, özvegyet és két árvát hagyott maga után. Az elhunyt a róm. kath. olvasóköri választmányi tagja, értelmes ember, jó munkás és törekvő férfi volt, kinek halála polgártársaink körében őszinte részvétet kelt. Temetése f. hó 11-ikén óriási részvét mellett ment végbe. A róm. kath. olvasóköri és az általános ipartestület tagjai gyászal bevont zászló alatt vonultak ki a végtisztesség tételre.

Mély gyász érte özv. *Benkár* Józsefné szül. *Adriányi* Juliát, városunkban régóta lakó tisztességes matrónát, amennyiben kedves leányának: *Camil-*

liának férje: *Láng* Sándor, ki régebben a Rimamurányi Vasmű Részv.-Társ. volt tisztviselője, most mint magánzó Pozsonyban tartózkodott, mult hó végén *Gainfarth*ban, *Vöslau* mellett 67 éves korában, 40 évi boldog házasság után elhunyt. Hült tetemeit Pozsonyban helyezték nagy részvét mellett nyugalomra. Az elhunytban *Benkár* Géza dobsinai állomásfőnök sógorát gyászolja.

Özv. *Jávorszky* Jánosné, ki csak nemrég temette el egy helyen hosszú időn át teljesített hű szolgálataért a miniszterium által megjutalmazott urát, f. hó 11-én 64 éves korában elhunyt. F. hó 12-én temették el.

Teleki László gróf halálának f. évi május 8-án volt az ötvenedik évfordulója, a mely napon igen sokan felkeresték az elhunytat a nógrád-vármegyei *Szirák* község sírboltjában, a család régi temetkezeti helyén. Mikor *Teleki* László grófot, halva találták, a vélemények nagyon megoszlottak; mert nem akarták az emberek elhinni, hogy a nagy hazafi bálkézzel tudta magát agyonlőni. Az 1861. év tavaszán mindenütt gyászisteni tiszteletet tartottak az országban. Rimaszombatban ez alkalomból fogták el *Konyha* József ref. lelkészt, a ki büntetését a vácsi fegyházban töltötte. Beszéde nyomtatásban is meg van. Ritka példány. Az oszgyáni templomban *Kalocsay* József segédlelkész mondott gyász beszédet, karing nélkül. A kéziratot nem mutatta elő.

Műestély. A kassai nemzeti színház több tagja f. hó 18-án este a Hungária szálloda udvari helyiségében műestélyt rendez, melyre jegyeket már most lehet előjegyezni a szállodatulajdonosnál. Az estély műsorát falragaszok közlik.

Ország Zsuzsánna. A rimaszombati hajadonok közt bajosan van valaki, aki evvel a leányzóval egyidőben született volna. Százegy tavaszt látott — írja a „Vácsi Hírlap” f. évi február 12-iki száma — magát rimaszombati születésűnek vallja, a hol egy család jótékony-ságból él, melynél szülői is szolgálatot teljesítettek egykoron. „Korához képest Ország Zsuzsánna elég egészséges, friss, mozgékony és jól gondolkozó hajadon,” — írja a fent említett ujság.

Alakuló gyűlés. A nagy érdeklődés, mely a városunkban alakítandó „Otthon társaság” megvalósítása mellett nyilvánult meg s mely az aláírási íven nagyszámu jelentkezést eredményezett, megérlelte a társaság megalakulásának eszméjét. Az *alakuló gyűlés*, melyen a körhelyiség megválasztása, az intéző igazgatóság és tisztviselői megbízatása, nemkülönben az alapszabályok megállapítása kerül napirendre, ma folyó hó 14-én (vasárnap) délután 3 órakor a Hungária szálloda nagytermében fog megtartatni.

Törvényszéki bírák és jegyzők szabadsága. A helybeli kir. törvényszék elnöke, bírái és jegyzői következően fogják kivenni idei rendes szabadságukat: *Kolbay* Sándor kir. törvényszéki elnök aug. 1-től szept. 11., mialatt az elnöki teendőket *Cseh* István kir. törvényszéki bíró látja el. — *Cseh* István tszki bíró jul. 3-tól július 30-ig és okt. 11—24-ig. — *Dr. Kálniczky* Géza tszki bíró máj. 13—26. és szept. 13-tól okt. 10-ig. — *Mészáros* István tszki bíró július 3—30. és október 2—15-ig. — *Dr. Musotter* Miklós tszki bíró augusztus 21-től okt. 1-ig. — *Dr. Dorgó* Gábor tszki bíró július 17-től augusztus 13-ig és szeptemb. 11—24-ig. — *Fodor* Zoltán tszki bíró július 31-től szept. 10-ig. — *Kán* Aladár tszki bíró augusztus 14-től szeptember 24-ig. — *Lehoczky* Márton tszki jegyző július 3—30-ig. — *Ráduly* József tszki jegyző június 6—jul. 3-ig. — *Gyürky* István tszki jegyző aug. 1—28-ig. — *Madarassy* Gyula tszki jegyző szeptember 11—okt. 7-ig. — *Vörös* László joggyakornok szept. 4—okt. 1-ig. — *Szilágyi* Rezső joggyakornok augusztus 7-től szept. 3-ig és *Fodor* Béla joggyakornok augusztus 16-tól szept. 12-ig.

A tanító fegyelmi joga. Balassa Mihály jénei tanítót a rimaszécsi kir. járásbíró-ság 15 korona pénzbüntetésre ítélte azért, mert *Forgon* Béla jénei lakosnak 9 éves *Andor* nevű fiát a templomlátogatás elmulasztása miatt úgy megverte, hogy a fiu könnyebb testi sérüléseket is szenvedett. — Folyó hó 6-án tárgyalta ezt az ügyet felebbezés következtében a kir. tör-

vényszék felebbezési tanácsa, a hol is vádlott azzal védekezett, hogy a tanítót házi fegyelmi jog illeti meg az iskolás gyermekekkel szemben és az ezen jog gyakorlása közben elkövetett könnyű testi sértés miatt a büntetőtörvény értelmében büntetésnek nincs helye. — A felebbezési bíróság azonban nem adott helyt ennek a védekezésnek és helybenhagyta a járásbíró-ság ítéletét azzal a megokolással, hogy a tanítót oly házi fegyelmi jog, mely őt az iskolás gyermekeken való testi sértés okozására is feljogosíthatná, meg nem illeti. — Az ítélet ellen ugy a vádlott, mint védője: *Dr. Benyó* Gyula ügyvéd semmiségi panasszal éltek.

Gyászrovat. Lapunk zártakor vesszük a megdöbbentő gyászhirot, hogy *Vajda* András Nagyrőcze r. t. város rendőrkapitánya, hosszú és kinos szenvedés után f. hó 13-án reggeli 5 órakor Nagyrőczén elhunyt. Az élete delén korán elhunyt kedves modoru, gavallér és művelt jó lelkü gondolkozásu férfit, pontos tisztviselőt mindenki őszinte részvéttel és igaz bánattal kíséri utolsó útjára. Temetése ma d. u. lesz Ráhón. A vármegyét és várost küldöttség képviseli temetésén és koszorut helyez ravatalára. A vármegyeházán gyászlobogó leng a veszteség jeléül.

Mostar estély. A Széchenyi kertben mult szombaton este kedélyes társas vacsora volt, melyet a dalmáciai és boszniai társas kirándulás emlékére rendeztek társas életünk azon tagjai, kik az ifjakkal e kedves emlékü uton résztvettek. — A társas vacsora központja természetesen *Schulhof* Pál, a mi jó humoru, mindig ötletes állomástönkünk volt. Csupa derü, csupa tréfa és szellemes ötlet dominált a vacsora során, melyen a társas kirándulás élményeit elevenítették fel, s tréfás és komoly felköszöntök is hangzottak.

Nagyszabásu műestély készül városunkban az itt létesítendő tanítói internátus alapja javára. Az előkészületek folynak; most még nem árulhatunk el azokról semmit, csak annyit jelezhetünk, hogy a programm felette sokat ígérő, változatos lesz s a közönségnek nem mindennapi műélvezetekre van kilátása és még annyit, hogy a jegyeket már most tömegesen jegyzik elő *Lévai* Izsónál.

Tűzvész. Lapunk multi számában csak röviden jeleztük, hogy a ratkói járásban fekvő *Poloszkó* községben f. hó 4-én, a korai d. u. órákban tűz ütött ki és a j. főszolgabírója ezen veszedelmet nyomban jelentette táviratilag az alispánnak. Azóta azonban már megjött az értesítés, melyszerint a tűz 16 lakóházat, 15 csürét, 24 istállót és melléképületeket emésztett meg. Azonkívül oda égett számos házi állat is és takarmánymű. A kár körülbelül 75.000 korona, melyből biztosítás révén megkerül 12.000 korona. A kár elég nagy, de nem oly nagy azonban a pusztulás, mint az első percekben gondoltuk. A gyűjtés elrendeltett a megégettek javára.

Az országgyűlés képviselő választók 1912-ik évre érvényes ideiglenes névjegyzéke f. hó 10—30-ig van közszemlére kitéve az alispáni, a főszolgabírói és polgármesteri hivataloknál. Mindenkinek érdekében áll, hogy azt megtekintse és reklamációval éljen esetleg az ellen. A reklamációk az illető polgármestereknél és körjegyzőknél adandók be. A központi választmány a reklamációkat f. évi július hó 3-án megkezdődő és esetleg folytatólag tartandó ülésein fogja tárgyalás alá venni.

Közgyűlés. A rimaszombati konzervgyár részvénytársaság évi rendes közgyűlését folyó hó 24-ikén a takarékpénztár tanácstermében tartja meg.

Nyirfajd dürgésen. *Hámos* Aladár az ismert uri vadász és kitünő lövő, f. hó 10-én tért vissza *Berzétéről*, hol nyirfajdkakasokra vadászott. Két darabot ejtett el, melyből az egyik oly szép példány, hogy *Pestre* küldetett fel kitömés végett.

Tanítók figyelmébe. A Magyar Földhitelezet a községi faiskolákat kezelő néptanítók, valamint népiskolákban gyümölcs-tenyésztést tanító községi kertészek részére kitűzött 21 jutalombdíjra, és pedig: 1 drb 600 koronás, 2 drb 400 koronás és 18 drb 200 koronás díjra pályázatot hirdetett. — A pályázati kérvények e hó 15-ig a vármegyei kir. tantelügyelőséghez küldendők be.

Pusztit az alkohol. Most, midőn már a sorozások a vármegyében befejezést nyertek, az előttünk fekvő eredmény alapján szomorúan gondolunk vissza egyes vidékekre, hol még 20—25 év előtt egészséges életerős legények állottak a katonai mérték alá, ott most elsatnyult, időtlen nemzedék került a sorozóbizottság elé. Régi időben a Rimavölgy felső része arról volt nevezetes, hogy onnan mindig szép és egészséges tót fiúk kerültek a regimentbe. Most a statisztika szomorú képet tár elénk. *Tiszolc*-ról 57 legényből besoroztatott 8. *Klenóc*-ról 60 legényből 18. Ez még, ha a régebbi idők arányait nem vesszük figyelembe, kielégítő eredmény lenne. De az *ujantalfalva*-i körjegyzőségből 17 legényből 1 legény maradt be, ez is csak azért, hogy szégyennel ne távozzanak haza; a *forácsfalvi* körjegyzőségből pedig 39 legény közül kettő ugyancsak a fenti indokból. Szánalom volt rá nézni, erre az elkoresodott, hajdanta jó emberanyagra, hogy két évtized alatt hová fejlődött, hová süllyesztette a pálinkaivás. Midőn bevonultak a sorozó terembe, ha a katonai szigor nem parancsolná az egyénekenkénti pontos mértékvételt és a tüzetes vizsgálatot, még a laikus szemmel is sommásan lehetett volna ezeket a kicsi vézna, sápadt támolygó alakokat visszautasítani. Volt alkalmunk 4 orvos egybehangzó véleményét hallani, mely szerint ennek a szomorú visszafejlődésnek egyedüli oka a tulságos pálinkaivás. Ezek a szerencsétlenek már pálinkában fogantatnak, születnek és élnek, s sajnos, abban is fognak meghalni. Megdöbentő körülmény ez és a fennálló törvények és az alacsony műveltségi fok mellett ezen nem lehet segíteni. Ajánljuk e szerencsétlen népet az ottani lelkészek és tanítók figyelmébe, hogy beszéljenek a lelkükre; a hatóság pedig, a menyében lehet, korlátozza a pálinkaivást.

A biogenetikai alaptörvényről. a melyet Häckel hirdetett, igen érdekes dolgokat olvashatunk a Természettud. Közlöny idei I. számú pótfüzetében. Ezekből néhány megjegyzést közlünk, mint a melyek megerősítik Horváth Zoltán munkatársunknak tudományos felolvasásában e tárgyra vonatkozó felfogását, a melyre szintén hosszabb kutatás és gondolkodás után jutott. De ime a szó szerinti szöveg idézete: „A hatalmasan kifejlődött népszerűsítő irodalom révén szinte a köztudatba ment át, hogy a Häckel-féle biogenetikai törvény szabatosan és kielégítően megmagyarázza az állatok egyéni fejlődésének egyes szakait. E törvény szerint ugyanis az egyéni fejlődése nem egyéb, mint a törzs fejlődésének gyors és rövidített ismétlődése, vagyis az állatok egyéni fejlődése egyes szakainak oka a fajok fejlődésének történeti múltjában rejlik. Ez ellen a tudományos körökben is nagyon elterjedt felfogás ellen száll sikra immár ismételtén *Hertwig Oszkár*, berlini egyetemi tanár. Fejtegetései nem döntik meg ugyan teljesen a biogenetikai alaptörvényt, de rámutatnak valódi értékére és megszabják tudományos alkalmazásának kereteit. Hertwig szerint főleg két okból kell a biogenetikai alaptörvény általános jelentőségét szűkebb körre szorítanunk, illetve értelmezését megváltoztatnunk. Először, mert az egyéni fejlődés egyes szakait nem tekinthetjük olyan formabeli ismétlődéseknek, melyek az ősök sorozatában valóban egymásután következtek hasonló alakban; másodsor, mert a különböző állatok egyéni fejlődése alkalmával jelentkező külső hasonlóságokból, melyek alsóbbrendű állatok hasonló alakulásaira emlékeztetnek, még korántsem következtethetünk a vérbeli közös származásra. Ezt a két tételt Hertwig nagyon érdekes példákkal erősíti meg. . . . Hertwig fejtegetéseiből világosan következik, hogy a biogenetikai alaptörvény az egyéni fejlődés folyamán nyilvánvaló alakbeli megegyezéseket nem magyarázza meg. Csupán a fejlődésbeli hasonlóságok történeti hátterére utal, okát azonban érintetlenül hagyja. A mindinkább tért hódító kísérleti fejlődéstani és élettani iránynak feladata e jelenségek valódi okának megközelítése. Hertwig azonban valóban nagy hálára kötelezte a tudomány haladásának híveit azzal, hogy *merészen rámutatott a már szinte dogma számba menő biogenetikai alaptörvény gyengéire és kijelölte számára a biológiában azt a helyet, a mely valóban megilleti.* — Eddig az idézet. Tanuság belőle az, hogy vétkesnek a tudomány ellen

azok, a kik nagyhangon bevégzett dogmák gyanánt szokták hirdetni a tudománynak fejlődésben lévő tételeit. Igazi tudós nem is teszi azt soha.

Pénzüntézeteki tisztviselők köréből. A Nógrádi, Honti és Gömörmezei Pénzüntézeteki Tisztviselők Egyesülete Gömörmezei, Rozsnyófürdő július hó 23-án kezdődő háromhetes továbbképző pénzüntézeteki szaktanfolyamot létesít. E pénzüntézeteki szaktanfolyamon vidéki pénzüntézeteki igazgatók, fővárosi banktisztviselők, pénzüntézeteki szakírók s bankjogászok fognak aktuális szakkérdésekről előadást tartani. A tanfolyam megtartására Rozsnyófürdő, mely klimatikus gyógyhely, üdülő és nyaralótelep, jó vasuti összeköttetése van, nem drága, nem zajos — kiválóan alkalmas. A tanfolyamon résztvevő pénzüntézeteki tisztviselők a lakás, étkezés és a fürdőárák tekintetében nagy kedvezményeket kapnak. Nagyon kívánatos lenne, ha a pénzüntézeteki tisztviselők minél számosabban vennének részt a tanfolyamon, a hol a kellemes üdülést a hasznossal köthetnék össze.

Betöréses lopás. *Blahus* György turesoki lakos bányamunkás a *Bárány* Gábor szirkvashégyi bányatelepi lakos lakattal bezárt istállóját április hó 7-én feltörte s abból egy drb. sertést ellopott.

Tüzeset. F. hó 4-én *Helpa* községben a *Mestyán* József esürje kigyulladt, ebből kifolyólag egy lakóház, egy istálló és igen sok élelmiszer is odaégett. A kár mintegy 3038 korona. A tűz gyújtogatásból keletkezett. A tettes kézrekerítése iránt a nyomozás elrendeltetett.

Erdőgyújtogató. *Mag* József zabari lakos, földműves t. évi április hó 23-án a dr. *Tafler* Ármin és *Gulácsi* Dezső utassi földbirtokosok erdejét felgyújtotta és csak *Pócze* József erdőőrnek, ki a tettest rajta érte, köszönhető, hogy az egész erdő le nem égett. A kár a 400 koronát így is meghaladja.

Végzetes fadöntés. *Bárdi* Sebő Sándor, kokovai földműves 1911. február 14-én *Vojtek* Mihály nevű szolgálójával kiment az erdőbe, a hol egy 9 méter magas és fél méter vastag bükkfa kidöntéséhez fogtak, a mi azonban oly szerencsétlenül sikerült, hogy a kivágott hatalmas bükkfatörzs *Vojtek* Mihályra zuhant és őt agyonütötte. — Ezért *Bárdi* Sebő Sándort folyó hó 10-én vonták felelősségre a törvényszék gondatlanságból okozott emberölés vétsége miatt, a mikor is kiderült, hogy *Bárdi* Sebő Sándort gondatlanság nem terheli, mert a fa éppen ellenkező irányba dőlt, mint számították, s így egyikük sem láthatta előre a veszélyt. A törvényszék ezen az alapon fölmentő ítéletet hozott.

Tót felirat egy patikán. Megbízható forrásból arról értesülünk, hogy a tiszolcei patikára, hol ez ideig csak magyar felirat volt, az új tulajdonos most már feltette a tót feliratot is. Ha a tiszolceiak és az ottani vidékiek nem tudnának magyarul, akkor csak tudnánk védeni valamivel a tót felirat feltételét; de a jelen körülmények és viszonyok mellett abban tisztán hazafias sérelmet látunk. E hitünkben és meggyőződésünkben megerősít az az eset is, hogy midőn a közelmúltban *Remenyik* tb. főszolgabíró ott képviselőtöltetűti közgyűlést tartott, ily irányú kitérés folytán a közgyűlést kénytelen volt felfüggeszteni és a gyűlés bezárása után állítólag a patikárius volt az, a ki a népet arra serkentette, hogy a főszolgabíróat jelentsék fel a miniszternél. Úgy értesültünk, hogy a szóban forgó patikárius, kinek nevét nem tudjuk, Nyit-rából vagy Trencsénből került ide.

Köszönetnyilvánítás. Mindazoknak, kik boldogult férjem, illetve édes atyánk: *Sulik Andor* elhunyt alkalmából személyesen vagy levélileg részvétüket fejezték ki s a végtisztesség megadásánál megjelentek, ez uton mondunk köszönetet.

Rimaszombat, 1911. május 12.

Özv. *Sulik Andorné* és gyermekei:
Margit és *Laczi*ka.

Beküldött könyvek ismertetése.

A váci országgyűlés története. *Irtá* id. *Farkasfalvi* Imre. Ára 3 korona. A váci muzeum-egyesület kiadása. A szerző nevével jól ismerik Gömörben, hiszen Rimaszombat

szülötte ő és azok közül való, a kik összegyűjtött tudásuk kincseit embertársaikkal szívesen közlik. Ebben a könyvében azt a váci országgyűlést ismerteti, a melyet Mátyás király 1485-ben tartott. A történelmi kutatások alapján gondosan megírt munka tárgyalja a renaissancet, Mátyás uralkodását, az arragoniai ház beavatkozását, a nemzeti eszme szószólóit, a politikai átalakulást, a nádori tisztséget, a váci országgyűlés helyét és résztvevőit, az országgyűlés kuforrásait, a végezmények szövegét és a törvényezikkek hitelességét védelmezi. A mű 74 nagy nyomtatott oldalra terjed.

Szabaddkőműves emlékeim. *Irtá* egy volt országgyűlési képviselő. *Stephaneum* nyomda, Budapest. Ára 1 korona. E könyvet az teszi különösen érdekessé, hogy olyan ember tájékoztat a szabaddkőművesség körében történő dolgokról, a ki a szövetségnek maga is hosszabb ideig tagja volt. Igen érdekesen és figyelemreméltóan ismerteti a magyar szabaddkőművesség körében a közelmúltban történt belső harcokat s a nemzetellenes és keresztényellenes irány előnyomulását sajnálattal konstatálja.

Hitünk és tudásunk. I. rész. *Hitünk.* Hősi költemény 9 énekben. *Irtá* *Timon* Zoltán, áll. ipari szakiskolai tanár Aradon. 255 kis oldal. Ára 3 korona. Nagy problémákat feszeget ez a kis könyv verses formában és ha nem látók is ott a szerző becsületes arcvonásait, elhinnők a tartalomtól, hogy meggyőződését hirdeti. Meg is mondja becsületes őszinteséggel, hogy meggyőződését, tudását *Darwin*, *Spencer* és *Lippert* műveiből, főleg ez utóbbiból merítette. Bár az ő pártfelei mind ilyen őszinték volnának, de mások általában „a tudomány” nagyhangú neve alatt hirdetnek hasonló tanokat, a melyeket „muszáj” elfogadni, mert a ki mást hirdet, az bigott, tudatlan, elmaradt stb. stb. Szerzőnkben azonban tiszteljük az őszinteséget, bár sok dologban nem egyezik is vele a hitről vallott nézetünk, mert mi nem szögezhetjük le magunkat még oly nagy emberekhez sem, mint *Darwin*, *Spencer* vagy *Lippert*. A tudományos kutatás ezeket is túlhaladja, ezeknek műveiben is talál hiányokat és hibákat és elfogulatlan véleményeket akar magának formálni a természetről és a jelen élet határain túleső dolgokról. *Jézus* *Renan* szellemében egyszerűen társadalmi felforgatónak fogja föl, *Mózes* is kollektivistá rend parancsoló az ő szemében; de egyoldalú, elfogult szemüvegen nézi és nem látja meg pl. *Jézus*ban a vallásalapítót. A mi rendkívüli, azt mind köklerségnek, csalásnak tartani, — ez is divatos volt *Renan* korában; de már a szél megfordult és tisztelettel kezdünk beszélni a megmagyarázhatatlan dolgokról, a melyek a természet anyagi határait túlhaladják. Legalább az elfogulatlan tudás nem nyilatkozik arról, a mit nem tud. Szerzőnk radikális ember és tévedései mellett van a könyvében sok jó is, de azokat a jókat nem igen fogják majd észrevenni, a kik olvassák, mert azok olyan dolgok, a mik a mai társadalmi felfogás mellett teljesen érthetetlenek s a messze jövőben megvalósíthatók. *Krisztust*, a kereszténységet lényegében tiszteli, de azon az alapon, mint ő gondolja, nem állott volna meg a vallás nemcsak kétezer évig, de száz évig sem. Ha kivesszük belőle az isteni elemet, akkor nincs miért higgyünk? Akkor bolond volna az, a ki meg nem ölné a másikat a legnagyobb aranyért, vagy a legszebb nőért. Így ítél az emberi természet közönséges felfogása és igaza van. Szerzőnk egy öt tíz ember számára épült filozófia világba képzel magát s azért nincs igaza. Őszintesége azonban tiszteletet érdemel.

Nyilt-tér.

E rovat alatt közölttekért nem vállal felelősséget a Szerk.

Nyilatkozat.

Tudomásomra jutott, hogy nevem aláírásával, mint jótálló, több váltó van forgalomban.

Miután én senkinek váltót alá nem irtam s a jövőben sem fogok aláírni, kijelentem, hogy bárhol is vannak nevem aláírásával váltók elhelyezve, vagy a jövőben ilyenek kibocsájtásának, azok mind hamisítványok.

Nagyrőcze, 1911. május 8-án.

Viest Rudolf.

Értesítés.

Tudomására hozom a t. közönségnek, hogy **Rimaszombatban a Sodoma-utca 4. szám** alatti házban

asztalos műhelyt

nyitottam. — A mikor a t. közönség b. megrendeléseit kérem, megemlítem, hogy több évi műhely- és iskolai gyakorlatom folytán a legkényesebb igények kielégítését is biztosítom. — Tisztelettel

TELEK A. SÁNDOR

asztalos-mester. 1—3

50 vagon tüzifára

ajánlatot kér **Gelb Zsigmond** téglagyára
Miskolcz, Ujvilág-u. 37. szám. 1—2

Fürdő megnyitás!**A várgedei gyógyfürdőt**

1911. évi május hó 14-én vasárnap

zigányzene mellett ünnepélyesen megnyitom, egyben értesítem a n. é. közönséget, hogy **a fürdőt saját házi kezelés mellett**, a legjobb kiszolgálással a mai kor igényeinek teljesen megfelelően vezetem. ....

Kiváló tisztelettel:

KOHN ALBERT

fakereskedő és fürdőtulajdonos. 2—*

Tanulóul

egy 13—14 éves fiu — ki magyarul helyesen írni és olvasni tud — **Id. Rábely Miklós és Fia könyvnyomdájában** felfogadtatik.

Helybeliek előnyben részesülnek.**Eladó cséplőgép.**

Legjobb állapotban levő — minden részében kijavítva — 4 lóerejű cséplőgép locomobillal, szalmarázóval, fűrés, mázsáló, vizipuska és minden hozzávaló szerszámmal mérsékelt ár mellett eladó. — Ugyanott egy használt vasztergapat szintén eladó. — Venni szándékozók értekezhetnek **Stolcz Sándor** tulajdonossal **Losonczy-utca 17. szám.** 3—3

Bérlet.

A rimaszombati határban, közel a porrágyi uton levő vasúti átjáróhoz, egy tagosított birtok, mely **21 osztályozott hold szántóból** — és a szabadkai ut mentén levő **4 hold I. osztályu rétből** áll: jöv. 1912. évi január hó 1-től számítható több évre haszonbérbe kiadó. Ugy, hogy a bérlő már f. 1911. évi szeptember hó végén birtokba veheti, illetőleg az őszi vetést, tavasz alá való szántást eszközölheti. — **Ugyanott** egy 6 öl hosszú és 4 öl széles fából épült rakodó is örök áron eladó. — Értekezni lehet a tulajdonos: **Kemény Bertalannal.**

Női szabó-üzlet megnyitás!

Van szerencsém Rimaszombat és vidéke uri hölgyközönsége becses figyelmét felhívni a **Rimaszombatban, Tompa-utca 36. szám** alatt megnyitott

angol és francia divatszalonomra.

Készítek minden e szakba vágó munkákat a legújabb divat szerint a legnagyobb megelégedésre. **Kézi és tanulóleányok felvétetnek!** kiváló tisztelettel

Becsés pártfogást kér

Özv. Hruska Rezsóné.

1—12

KIADÓ.

A **Hunyady-utczában**, a legforgalmasabb helyen: a tisztviselőtelep és a vármegyeház közelében

két szép, modern nagy szoba együtt vagy külön-külön és azonnal bérbe kiadó. — Ezen helyiség irodának is nagyon alkalmas. — Felvilágosítás e lap kiadóhivatalában nyerhető. 4—4

Értesítés.

Tisztelettel hozom tudomására Rimaszombat város és a vidék n. é. közönségének, hogy **45 év óta fennállott**

HOLLÓSY-féle temetkező-vállalatot

átvettem, azt ezentúl a régi név igénybevételével, **Deák Ferencz-utca 24. sz. alatt Zsuffa Kálmán-féle** ujonnan épült házban a saját nevem alatt fogom tovább vezetni. — Kérem ennél fogva mindazokat, kiknek kedves halottaik eltemetése osztályrészül jut, ezen szomorú kötelesség teljesítésével engem megbízni. Elvállalok mindenféle temetkezést és az ezzel járó összes teendőket. Tartok raktáron mindenféle nagyságban és kivitelben **ércz- és fakoporsót, szemfedőt, sírkoszorút, koszorúszalagot, készítették gyászjelentéseket, ravatalozást** stb. mérsékelt áron a legegyszerűbbtől a legdiszesebbig.

A helybeli és vidéki n. é. közönség jóakaratu pártfogását tisztelettel kéri. 20—*

ZAWADZKY EDE

Rimaszombat, (Deák Ferencz-u. 24.)

PUCH PUCH PUCH
Eredeti **PUCH** kerékpár

főülmul minden más kerékpárt!
Tartós! Erős! Könnyű járasu!
!! Ujdonság !!

Hegymászó dupla áttételű kerékpár!
Továbbá egyszerű és kontrafékes dupla harangesapágyas kerékpárok vörös vagy szürke hegyi gumival kaphatók Gömör- és Kishontvármegye területére az egyedárusítónál

özv. Enyedi Miksáné

8— óra és ékszerüzletében

RIMASZOMBATBAN.

Kerékpár alkatrészek nagy választékban!

PUCH Különböző varrógépek **PUCH**
27 forinttól feljebb 2 évi jótállás mellett.

Vendégfogadó- és korcsmabérlet.

A Coburg hercegi uradalom tulajdonát képező
: **murányaljai vendégfogadó és korcsma** :

a hozzátartozó mellékhelyiségekkel 1911. évi október hó 1-től három, esetleg hat évre bérbe adó. — Irásbeli ajánlatok **1911. évi május 31-ig** alólirt erdőigazgatóságnál nyújtandók be. — A részletes bérbeadási feltételek a hivatalos órák alatt alólirt erdőigazgatóság, valamint a murányaljai hercegi erdőhivatal irodájában megtudhatók. — Kelt Jolsván, 1911. évi április hó 24-én.

3—3 **Fülöp Szász-Coburg-Gothai Herceg Ő Fensége Erdőigazgatósága.**

Hirdetmény.

A „Miskolczi Hitelintézet“ áru- és terményraktáraiban az ez idei **XIX. évi gyapju vásár**

beraktározással egybekövetve 1911. évi június hó 14. napján tartatik.

Részletes felvilágítással szívesen szolgál

1—3

A Miskolczi Hitelintézet részvénytársaság igazgatósága.

Utánnomás nem díjaztatik.

Eladó széna.

A rimaszombati szőlőben (a nagyhegyen) két boglya széna — mintegy 50 mm. — eladó. Venni szándékozók forduljanak **Antal György** tulajdonoshoz Tompa Mihály-utca 13. szám.

MEGNYILT!

Alólirott tisztelettel hozza a n. é. hölgyközönség tudomására, hogy **Rimaszombat Rózsa-utca 20. szám** alatti házban teljes kényelemmel berendezett **DIVATSZALONT**

nyitott. — Ajánlkozik mindentéle, legújabb divatszerinti finom

NŐI COSTÜMÖK,

valamint minden e szakbba tartozó egyéb munkák kifogástalan és a legizlésteljesebb elkészítésére.

Pontos és szolid kiszolgálás! Párisi divatlapok!

A nagyérdemű hölgyközönség szíves pártfogását tisztelettel kéri

PÁDÁR ANTAL

női szabó. 2—*

Hirdetmény.

722/911. tkvi sz. — A nagyrőcei kir. járásbíróóság mint telekkönyvi hatóság közlirre teszi, hogy a nagyrőcei népbank végrehajthatónak Csernák Miklósné szül. Sipula Mária és Palocsko György adós jogutódja: kiskoru Palocsko Birka Márton garamfői lakos végrehajtást szenvedők elleni 234 korona tőkekövetelés és jár. iránti végrehajtási ügyében a rimaszombati kir. törvényszék (a nagyrőcei kir. járásbíróóság) területén lévő Garamfő község határában fekvő a garamfői 155-ik számú tjkvben felvett A. I. 1—9 sorszám belsőség, 196. népsorszámu ház, udvar, külsőség, erdő és legelő illetőségből álló ingatlanok a B. 17. sorszám alatt a Csernák Miklósné szül. Sipula Mária nevében álló 1/2 részére 296 koronában és a 3213/1910. tkvi számú végzéssel az öz. Birka Palocsko Györgyné szül. Csernák Mária bekebelezett özvegyi jogának épségben tartása mellett, a garamfői 405. számú tjkvben felvett A. I. 1—2. sor. 167. és 168. hrszámú belsőség, 52. népsorszámu ház és közös udvarból álló ingatlanok a Palocsko Györgyről a B. 10. sorszám alatt Birka Palocska Márton kiskoru nevére átírt 1/2 részére 150 koronában, és a garamfői 761. számú tjkvben felvett A. I. 1—9. sorszámú külsőség, erdő és legelőből álló és Palocsko Györgyről a B. 6. sorszám alatt átírt s a Birka Palocsko Márton kiskoru tulajdonát képező egész ingatlanaira 202 koronában ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte és hogy a fentebb megjelölt ingatlanok az **1911. évi május hó 17. napján délelőtt 10 órakor** Garamfő községben a község házában megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alul is, de a kikiáltási ár 2/3-ad részénél olcsóbban eladatni nem fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át vagyis 29 kor. 60 fill. 15 K., és 20 k. 20 fillért készpénzben v. az 1881. évi 60. t. cz. 42. § ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november 1-én 3333. sz. alatt kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. § ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni vagy az 1881. évi 60. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Nagyrőcei kir. járásbíróóság mint telekkönyvi hatóság 1911. évi márczius hó 9. napján.

Gazda s. k., kir. járásbíró.

Vásárjog bérbeadási hirdetmény.

2202/911. t. sz. — Rimaszombat r. t. város városi helypénzszedési joga **1911. év november hó 1-től 1917. év október hó 30-ig** tartó egymás után következő **6 évre** bérbe adó.

Kikiáltási bérösszeg évi 18008 azaz tizennyolcezezer nyolcezer korona.

Felhivatlak a bérelni szándékozók, hogy írásbeli zárt ajánlatukat a kikiáltási összeg 5%-át kitevő bánatpénznek a város pénztárába befizetését igazoló hivatalos nyugta kapesán **1911. évi június hó 21-ik napjának déli 12 órájáig** városi polgármesternél annyival is inkább nyujtsák be, mert a később érkező ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

A vonatkozó részletes feltételek polgármesternél megtudhatók.

A beérkező ajánlatok felett a városi képviselőtestületi közgyűlés dönt, kinek az ajánlatok felett szabad választási, sőt új bérbeadás elrendelési joga is fentartatik.

Rimaszombat 1911. május 6-án.

1—3

Dr. Kovács, polgármester.

Alólirott tisztelettel hozom a n. é. kö-zönség tudomására, hogy **Rimaszombatban Rózsa-u. 18. sz.** házban

ÓCSKAVAS-KERESKEDÉST

nyitottam, és vásárlók bármily mennyiségben a legmagasabb napi ár mellett. 3—3 **WINTER FARKAS,** ócskavas-kereskedő.

Hirdetmény.

796—911. sz. — **A csetneki állami elemi iskola elhelyezése czéljából** emelendő öt tanteremből, 1 tanácskozos zórából, 1 szertárból, továbbá az igazgató-tanító részére lakásul szolgáló 3 szoba, előszoba, konyha, kamrából álló épületre vonatkozó tervet és költségvetést a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium 1911. évi április 7-én kelt 148288—1910 sz. rendeletével jóváhagyván, ezen építkezés keresztülvitelének biztosítása czéljából **Csetnek** nagyközség előljárósága folyó évi **június hó 12-én d. e. 10 órára** Csetnek nagyközség község-házánál megtartandó **zárt ajánlati versenytárgyalást hirdet.** A versenyezni óhajtlók felhivatlak, hogy ezen építkezés elvállalására vonatkozó szabályszerűen kiállított és pecséttel lezárt sértetlen borítékban elhelyezett zárt ajánlataikat az ajánlati költségvetéssel együtt közvetlenül vagy posta útján fent kitűzött nap d. e. 10 óráig Csetnek nagyközség előljáróságánál annál inkább adják be, mivel később érkező ajánlatok figyelembe nem vétetnek. Az ajánlathoz az általános feltételekben előírt, az ajánlati költségvetés végösszege

5%-ának a községi pénztárnál történt letételét igazoló pénztári nyugta csatolandó.

Az ajánlatok borítéka: „Ajánlat Csetnek nagyközségben létesítendő áll. elemi iskola építési munkálataira” felirattal látandó el. Megjegyeztetik, hogy általány összeggel tett ajánlatok figyelembe nem vétetnek, hanem csak egységárrakkal tett ajánlatok.

A munkálatokra vonatkozó műszaki művel, általános és részletes feltételek, valamint fenti miniszteri rendelet másolata a községi előljáróságnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők, ugyanott az ajánlati minta és ajánlati költségvetés nyomtatványai 1 kor. díjért megszereshetők. Az ajánlati költségvetésekben az „egységár” rovatban az egységárok betűkkel is kiirandók és az „összesen” rovatban az összegek beirandók és azok végösszege megállapítandó. Az ajánlattevők, vagy igazolt képviselőik az ajánlatok felbontásánál jelen lehetnek. Azon pályázók, kik alólirott községi előljárósággal üzleti összekötetésben még nem állottak, vagy az előtt ismeretlenek, kötelesek szállító képességüket és megbízhatóságukat azon kereskedelmi és iparkamara bizonylatával igazolni, melyhez a vállalat telepe szerint tartoznak, továbbá, akik a fenti építkezéshez törvényes képesítéssel nem bírnak, tartoznak képesített megbízottat megjelölni. A beérkezett ajánlatok a benyújtásra kitűzött határidő leteltével azonnal felbontatnak; az előljáróság fentartja magának a jogot arra, hogy a jutányosság szem előtt tartásával a szerződést azon ajánlattevővel kösse meg, aki a munkának jó és helyes teljesítésére már eleve is a legtöbb biztosítékot nyujtja. — Csetnek, 1911. május 4-én.

Krisztián Pál, jegyző. 1—2
Schvirian Pál, bíró.

Megbízható ügynökök felvételnek.

A Rimaszombati Kereskedelmi és Közgazdasági Bank R.-t.

Üzletfeleinek. — T. közönségnek szíves tudomására hozza, miszerint a mai követelményeknek megfelelőleg **Rimaszombatban** felépített

gépgyárát és gépjavitó műhelyét üzembe hozta.

Gyárt és javít: motorokat, cséplőket, elevátorokat és mindenféle gazdasági és ipari gépeket, malomberendezéseket és vasszerkezeti munkákat. ::

Hengerrovátkálás gyorsan és pontosan eszközöltetik.

Autogén gyorsforrasztás tengely vagy bármilyen öntött vasalkatrészekre 24 órán belül eszközöltetik.

:: Állandó raktár mindenféle gazdasági gépekben ::

A géptulajdonosok felkéretnek, hogy javításra szoruló gépeket mielőbb szállítsák be, nehogy későbbi időszakban beállani szokott torlódás miatt, az késedelmesen eszközöltessék. 20—*

Megbízható ügynökök felvételnek.